

ОЦІНКА КНУРІВ І СВИНОМАТОК ЗА ЯКІСТЮ ПОТОМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ МЕТОДІВ

*С. ВОЙТЕНКО, кандидат
сільськогосподарських наук,
провідний науковий співро-
бітник*

*Інститут свинарства ім.
О.В.Квасницького УААН*

.....

Кожна порода чи її структурні одиниці мають характеризуватися стабільністю ефекту гетерозису, який залежить від напряму продуктивності тварин при паруванні чи схрещуванні, їх племінної цінності та умов середовища. Для одержання продуктивнішого потомства, особливо в умовах промислового свинарства, використовують гібридизацію і схрещування, але ці методи тільки дають можливість використовувати генофонд порід, не створюючи чистопорідної основи з стійкою спадковістю. Тому виявлення високопродуктивних тварин, ліній і родин у породі з високим коефіцієнтом успадкування цінних господарських ознак досить актуальне для миргородської породи насамперед з огляду на одержання внутріпорідного гетерозису.

Поглиблена селекційна робота за відгодівельними та м'ясними ознаками в породі, що проводилась як методами чистопорідного розведення так і "прилиття крові" інших генотипів, дала можливість створити лінії, які відрізняються за типом продуктивності від загального масиву популяції.

За результатами оцінки тварин за генотипом в умовах станції контрольної відгодівлі племзаводу імені Декабристів та Інституту свинарства УА-

АН, проведеної у попередні роки, представники миргородської породи мали високі, але не однорідні показники відгодівельних і м'ясних ознак.

Найбільш скоростиглими з огляду на вік досягнення живої маси 100 кг в породі слід вважати лінії Дніпра, Камиша, Ловчика, Швидкого і Каштана, нащадки яких перевищували середні дані за породою на 2,5–1,5%. Досить зазначити також, що усі десять ліній породи мають незначну фенотипову мінливість даної ознаки, тобто можна допустити, що лінії гомозиготні за більшістю генів.

За середньодобовим приростом не встановлено достовірної різниці між лініями, хоча відмінність між верхньою і нижньою межею показника перебуває на рівні 26 г. Перевагу за даним показником на 2,1–1,7% порівняно з середніми по породі мали нащадки Грозного, Каштана, Швидкого. Варіабельність середньодобового приросту в розрізі ліній вказує на можливість поліпшення даної ознаки завдяки ряду селекційних засобів, особливо при удосконаленні заводських ліній.

Найкращу оплату приросту кормом мали тварини ліній Каштана і Ворона, які на 2,5–2% перевищували середні дані по десяти лініях породи.

Фенотипова мінливість витрати корму з усіх ознак відгодівельних якостей знаходиться у числовому відображенні, що характеризує генеалогічні структури як генотипово схожі, стабільні.

У цілому з огляду на відгодівельні якості особин десяти ліній та їхній взаємозв'язок слід зазначити, що лінії не мають характерного тільки для них комплексу ознак, а їхні кількісні ознаки перебувають у межах відхилень інших.

М'ясні якості свиней аналізованих ліній миргородської породи, які характеризуються у даному випадку довжиною напівтуші, товщиною шпикку, масою задньої третини напівтуші, площею "м'язевого вічка" дають можливість стверджувати, що популяція не відноситься до сального типу продуктивності. З огляду на довжину напівтуші – 97 см, у середньому по всіх лініях та товщину шпикку на рівні 6–7 грудних хребців – 2,6 см ефектив-

ність селекції, порівняно з початком розвитку породи, досить висока. Враховуючи, що м'ясні якості мають високий ступінь успадкування (0,6 і вище), які визначаються генетичною часткою мінливості у загальній фенотиповій різноманітності, закріплення даних ознак у породі надзвичайно важливий етап створення відселекціованого м'ясного типу в породі.

У розрізі ліній за довжиною напівтуші виділяється лінія Ворона, Каштана, Дніпра і Швидкого, які на 1–2 см перевищують середні показники по групі ліній. Водночас слід зазначити відсутність значної,

вірогідно встановленої різниці між особинами за цією ознакою, врахованої як у числовому відображенні, так і за фенотиповою мінливістю. Варто навіть допустити, що у загальній середовищній мінливості довжини напівтуші відсоток генетичної мінливості буде значний, тому що ефективність селекції висока і вона проявилась у створенні консолідованих особин за даною ознакою. Крім того, довжина напівтуші є побічним показником м'ясності.

Товщина шпикку тварин, що відносяться до різних ліній, знаходиться у межах 2,4–2,7 см при найвищій мінливості ознаки – 2,78%. Незначне відхилення середнього показника по породі – $m=0,03$ та найнижчий з усіх м'ясних ознак коефіцієнт варіації підтверджують результативність селекції на зниження товщини сала у породі впродовж декількох десятиріч.

Суттєва різниця між лініями помічена за масою задньої третини напівтуші. Мінімальні та максимальні показники відрізняються між собою на

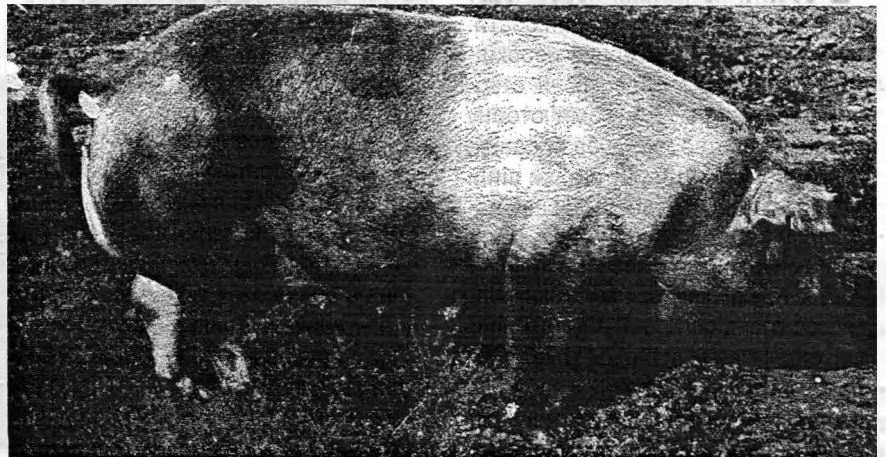
10,8% і дають підставу стверджувати, що не всі лінії консолідовані за цією ознакою. Так, добре виражені м'ясні форми, згідно показника маси задньої третини напівтуші, мають нащадки ліній Каштана, Ворона і Грозного, що узгоджуються з їхньою довжиною тулубу.

Площа "м'язевого вічка", побічно характеризуючи вихід м'яса в туші, вірогідно не різниться серед ліній і з огляду на мінливість ознаки говорить про ефективність селекційних засобів щодо поліпшення м'ясності особин.

У цілому, враховуючи, що селекція за м'ясними якостями має значні можливості завдяки високому успадкуванню цих ознак (60–70%) можливо створити популяцію з світовими стандартами м'ясних ознак.

Підсумовуючи результати аналізу відгодівельних і м'ясних ознак у розрізі ліній, слід зазначити незначні зміни серед нащадків за окремими параметрами, які не вірогідні і не виходять за вимоги стандарту породи чи класу еліта. Одержані дані дають підставу стверджувати, що створена на кінець 90-х років популяція миргородських свиней завдяки використанню як методів чистопорідного розведення так і "прилиття крові" інших генотипів при використанні повноцінного поживного раціону і вмісту підвищеного рівня протеїну під час інтенсивного росту молодняку до 6 міс. віку повністю змінила тип конституції, як і продуктивності, наблизившись до категорії м'ясних генотипів.

Проте, останнім часом у розвитку галузі свинарства відбулося ряд негативних змін і, насамперед, припинили існування станції контроль-

відгодівлі. З урахуванням такої цілі племінним господарствам, м'ясоплемзаводам, для запобігання зниженню рівня селекційної роботи, рекомендується у кнурів та свиноматок за генотипу здійснювати безпосередньо в господарствах – з використанням власного виробництва. За таких умов не завжди є можливість облік витрат кормів, тому для точної оцінки середньодобових витрат або віку досягнення живої маси 100 кг розроблено спеціальну методику для миргородської породи в якій було взято показники середньодобових приростів: з 480 до 500 г. Інтервал градацій за середньодобовими приростами становив 100 г і у цих межах фіксували дані про витрати кормів (у кормових одиницях) та вік досягнення живої маси 100 кг. Передумовою взаємної застосовності цих трьох показників було встановлення рівня кореляції між ними, що перебував у межах 0,61–0,78 (високому рівні вірогідності – $P < 0,01$) [Березовський М.Д., Коваль В.А., Войтенко С.Л., Іванко Г.Є., 1999]. З огляду на це, за умовно, ці дані не повною мірою характеризуватимуть можливі генотип тварин за використаними кормами, однак вони доповнюють комплексну оцінку плідників свиноматок у племінних стадах. Як показала практика, відгодівля свиней в умовах господарства з використанням власного виробництва, коли не забезпечується повноцінність раціону з розрахунку 170 г екстрактивного протеїну на одну кормову одиницю не дає можливості

одержати продуктивність, що узгоджується з вимогами класу еліта та першого, або запропонованої оціночної шкали.

Тому для оцінки свиней миргородської породи в умовах господарства використано методику, розроблену Інститутом свинарства УААН [Березовський М.Д., Хатько І.В., 2002].

В умовах племзаводу "Перше Травня" Сумської області у 2004 році проведено оцінку трьох кнурів за якістю нащадків. Для оцінки кнурів відібрали по чотири нащадки з чотирьох гнізд. Утримання тварин у групових станках без обліку корму по кожній тварині. Обліковий період при досягненні тваринами живої маси 30 кг у віці не більше 90 днів. Годівля свиней повноцінним раціоном із вмістом у 1 кг корму 1,4 к.од. та 180 г перетравного протеїну.

За результатами відгодівлі встановлено значну мінливість між тваринами як у межах нащадків одного кнурів, так і між різними генотипами за середньодобовими приростами та віком досягнення живої маси 100 кг, що пояснюється різною здатністю геному та поєднуваністю батьківських основ. Так, нащадки Оригінального 283 при середньодобовому прирості 642 г досягли живої маси 100 кг у 201 день, Оригінального 399 мали найвищу продуктивність, відповідно, 684 г і 199 днів, а Камиша 427 зайняли проміжне положення – 661 г і 200 днів. У середньому за час відгодівлі від 30 до 100 кг молодняк мав середньодобовий приріст 662 г (ліміт 490–890 г). Витрати корму, вираховані для всієї групи за період відгодівлі становили 4,2 к.од.

Забій свиней, проведений на Сумському м'ясокомбінаті дав можливість визначити м'ясні якості тварин, такі як довжину напівтуші та товщину шпиків на холці, на рівні 6–7 грудних хребців, попереку та крижах. Згідно одержаних даних довжина напівтуші нащадків Камиша 427 змінюється у межах 94–97 см, Оригінального 283 – 92–94 см, Оригінального 399 – 89–91 см. Товщина шпиків тварин має тенденцію до нерівномірного відкладання впродовж усієї довжини напівтуші. При цьому найтовщим шпик виявився на холці та попереку у нащадків усіх оцінюваних кнурів. Нащадки Камиша 427 мали на рівні 6–7 грудних хребців товщину шпиків 25 мм і у поєднанні з довжиною напівтуші – 96 см дали підставу стверджувати про зміну продуктивності свиней миргородської породи у м'ясному напрямі навіть при внутріпородному підборі батьківських пар. Ефективність селекції за скоростиглістю у племзаводі "Перше Травня" спостерігається також під час вирощування ремонтного молодняку, який має середньодобовий приріст 596 г і витрати корму – 4,8 к.од. завдяки включенню у раціон 10–20% екструдованої сої залежно від живої маси тварин.

Узгоджуючи одержані дані оцінки кнурів в умовах племінного господарства з розробленою шкалою, необхідно зазначити деяку невідповідність у показниках і, насамперед, витратах корму відхилення за якими становить 6,3–4,2%. Проте зрозуміло, що даний показник залежить як від умов утримання, структури раціону так і генотипу тварин, тому порівняння методів оцінки за ним слід вважати менш об'єктивним ніж за віком досягнення живої маси 100 кг та середньодобовим приростом, які мають менше відхилення від розрахункових згідно шкали.

У цілому необхідно відзначити, що навіть висока вартість спецкорму для контрольної відгодівлі свиней в умовах господарства дає можливість одержати ефективність завдяки скороченню досягнення живої маси 100 кг, а також виявити кнурів-поліпшувачів для якісного удосконалення власного стада.

